Zienswijze op Transitievisie Warmte

29 januari 2021

Als Werkgroep Duurzaam Zilverkamp zijn we nauw betrokken bij de warmtetransitie van Lingewaard. De wijk Zilverkamp in Huissen is de eerste wijk waar de warmtevoorziening verduurzaamd gaat worden. Als Werkgroep hebben wij het document “Samen bouwen aan aardgasvrij in Lingewaard / Transitievisie Warmte” doorgenomen, en geven hieronder onze zienswijze hierop.

Wat verwachten wij van een Transitievisie Warmte?

De Transitievisie Warmte moet een gedetailleerde uitwerking zijn van de Regionale Energie Strategie (RES), waarbij de gemeente het tijdspad vastlegt wanneer welke wijk wordt verduurzaamd, aardgasvrij wordt gemaakt en welke duurzame alternatieven er mogelijk zijn.

Een Transitievisie Warmte zou naar onze mening de volgende onderwerpen moeten behandelen:

- Wie zijn de belanghebbenden in dit proces en wat is hun rol in de totstandkoming van de Transitievisie Warmte?
- Een technisch-energetische analyse per wijk. Met o.a. wat is het huidige verbruik in de wijk inclusief de gebruikte verwarmingssystemen en bouwkundige kwaliteit van de woningen?
- Wat zijn daar de realistische opties als duurzame technische oplossing, tegen de laagste maatschappelijke kosten en de laagste kosten per bespaarde ton CO_2 uitstoot?
- Hoe verhouden deze opties zich tot de RES?
- Wat is de impact van de transitie op de bewoners en wat wordt hierin van hen verwacht?
- Wat zijn de kosten per wijk en hoe is de verdeling van deze kosten en welke financieringsopties zijn daarvoor?
- Wanneer wordt welke wijk aardgasvrij gemaakt en in welk tempo?[1]
- Wat is de aanpak om de uitvoering succesvol te laten zijn?
- Onder welke condities en voorwaarden is het mogelijk om de plannen uit te voeren, en welke mee-koppelkansen zijn er?

In het document “Samen bouwen aan aardgasvrij in Lingewaard / Transitievisie Warmte” d.d. 8 december 2020 worden bovenstaande onderwerpen niet in hun onderlinge samenhang besproken.

- De relevante punten uit de in 2019 uitgevoerde Technische Verkenning (bijlage 1) zijn niet in de hoofdtekst opgenomen.

[1] De gemeente Nijmegen heeft twee jaar geleden al op wijkniveau een (voorlopige) keuze gemaakt tussen: “toewerken naar all-electric”, “aansluiten op een restwarmtenet” en “waterstof of biogas inzetten als substitutie-energiebron voor aardgas”

- Datzelfde geldt voor de Kaders & Strategie (bijlage 2). Ook hiervan mag je verwachten dat deze samenvattend zijn opgenomen in de hoofdtekst.
- Het document legt ook geen relatie met de Regionale Energiestrategie (RES), in het bijzonder de Regionale Structuur Warmte. In hoeverre sluiten deze op elkaar aan?
- De Financiering van de Warmte Transitie blijft onvolledig. Er wordt niet duidelijk gemaakt hoeveel geld de transitie (de gemeente) gaat kosten. En heel belangrijk, wat de kosten voor de bewoners en de bedrijven worden.
- De Fasering van de Warmte Transitie voor alle wijken in Lingewaard ontbreekt. Bewoners willen weten wanneer ze ongeveer aan de beurt zijn, om daarop hun investeringsbeslissingen te kunnen baseren (vervanging cv-ketel, isolatiemaatregelen, aanschaf zonnestroom-systeem, etc.). Ook willen ze weten of hun wijk in aanmerking komt voor een individuele of collectieve oplossing.
- Als het gaat om het aardgasverbruik in Lingewaard dan zien we dat de inwoners ongeveer 40% verbruiken, en de bedrijven 60%. Daarbij zijn de grootverbruikers (tuinbouw en steenfabrieken) nog niet eens meegerekend. De Transitie Warmte vraagt dus een enorme inspanning van de bedrijven[2]. Het document stelt alleen dat de rol van de gemeente hierbij is: “informeren en helpen organiseren”. De bijdrage van de bedrijven aan een succesvolle Warmte Transitie is zo groot dat hiervoor specifiek beleid ontwikkeld moet worden, vergelijkbaar met de aanpak om NEXTgarden klimaatneutraal te laten worden in 2030.

Het document gaat alleen globaal in op De Zilverkamp (verkenning mogelijkheden van een warmtenet – van het aardgas af of aardgasvrij-ready voor 2028) en Doornenburg (geen duurzame warmteoplossing genoemd). Dit zijn de enige wijken die opgepakt worden de komende 10 jaar. Het gaat daarbij om 20% van de woningen in 10 jaar. Hoe gaan we de overige 80% in de periode 2030 – 2050 realiseren?

Welke voorwaarden zouden moeten gelden voor een duurzame warmtevoorziening?

Voor de wijk De Zilverkamp zijn de voorwaarden voor de verduurzaming van de warmtevoorziening door de Werkgroep Duurzaam Zilverkamp vastgelegd. In principe kunnen deze worden toegepast voor alle wijken van Lingewaard, en daarom opgenomen worden in de Transitievisie Warmte. Deze voorwaarden zijn:

- Voor de warmtevoorziening worden alleen duurzame warmtebronnen gebruikt: zonthermie, aquathermie en geothermie, en elektrische verwarming op basis van groene stroom. Dit zijn koolstofvrije warmtebronnen. Warmte door verbranding van organisch materiaal (bijv. een houtgestookte Biomassacentrale) wordt uitgesloten.
- De warmtevoorziening moet betrouwbaar zijn. In geval van een collectieve warmtevoorziening (warmtenet) zal een (duurzame) back-up aanwezig moeten zijn[3].

[2] Bedrijven met een meer dan marginaal energieverbruik zijn al jaren gehouden aan het Activiteitenbesluit Wet milieubeheer-inrichting, waarin ze verplicht worden om energiebesparende maatregelen te nemen met een TVT , 5 jaar. Handhaving door ODRA.

[3] Een back-up is noodzakelijk omdat elke installatie ca. 10% van de tijd uit bedrijf is om onderhoud en revisie te plegen.

- De warmtevoorziening moet betaalbaar zijn voor alle inwoners van een wijk, zowel huurders als woningeigenaren en VvE's. De kosten voor de warmtevoorziening moeten niet hoger zijn dan de huidige kosten bij verwarming met gasgestookte HR- ketels.
- De toekomstige oplossing moet kunnen voorzien in de koelbehoefte van de woningen, rekening houdend met de klimaatverandering. De zomers worden heter en droger.
- Terugdringing van de warmtevraag is de eerste stap in de Warmte Transitie. Dit kan niet alleen door verbetering van het bewustzijn van het eigen energieverbruik, maar vooral ook door het aanbrengen van isolerende maatregelen aan de woningschil. De voordelen hiervan, verlaging van de energielasten, verhoging van de waarde van de woning en verbetering van het wooncomfort, komen ten gunste aan de bewoners. Uitgangspunt is verbetering van bestaande woningen van voor 1990 tot minimaal energielabel B.
- Gestreefd moet worden naar een watertemperatuur van maximaal 55 ^{o}C voor de verwarming van de woningen. Dit is mogelijk als de woningen qua isolatie van de woningschil minimaal op niveau energielabel B zijn gebracht[4].
- De duurzame warmtevoorziening waarvoor gekozen wordt moet gelijk de definitieve oplossing zijn. Zogenaamde "transitie-oplossingen" die niet 'koolstofvrij' zijn wijzen we af, omdat in dat geval voorlopige voortzetting van gebruik van aardgas de voorkeur verdient.
- In geval van collectieve oplossingen (warmtenet) komt er geen verplichting tot aansluiting. De bewoners kunnen altijd kiezen voor een 'aardgasvrije' individuele oplossing.
- Bij een collectieve duurzame warmtevoorziening heeft het de voorkeur om de duurzame warmtebronnen zo dicht mogelijk bij de wijk te hebben. Niet alleen vanwege beperking van de warmteverliezen in de transportleidingen, maar ook voor zichtbaarheid voor de bewoners van de warmtevoorziening van hun wijk.
- Bij een collectieve duurzame warmtevoorziening moeten bewoners kunnen participeren in de juridische entiteit die de duurzame warmtebronnen voor hun wijk exploiteren. Het gaat hierbij niet alleen om financiële participatie, maar vooral om eigenaarschap en zeggenschap.

Welke criteria zouden moeten gelden om tot een keuze van duurzame warmtevoorziening te komen?

De Transitievisie Warmte moet ook aangeven op basis van welke criteria er per wijk gekozen wordt uit de verschillende scenario's die mogelijk zijn (individuele en collectieve scenario's). Voor de wijk De Zilverkamp moeten de scenario's vergeleken worden op basis van de volgende indicatoren:

- Investeringskosten voor woningeigenaren (€)
- Maatschappelijke kosten en baten (€)
- Jaarlijkse energielasten voor bewoners (€/jaar)
- Jaarlijkse kostenbesparing (€/jaar)
- CO_2 emissie reductie: hoeveel ton CO_2 wordt jaarlijks bespaard met de maatregelen (ton CO_2)
- Kosteneffectiviteit: hoeveel kost het om 1 ton CO_2 te besparen met de maatregelen (€/ton CO_2).

Het DWA-rapport van 24 juni 2019 is alleen een technische verkenning geweest op basis van kengetallen, hanteert een veel te grote marge in de kosten, en is als basis onvoldoende om tot een keuze

[4] Woningen na-geïsoleerd tot een warmteweerstand $R_c > 3,5$ (vloer begane grond), $R_c > 1,8$ (gevel), $R_c > 3,5$ (dak) en $U < 1,2$ (glas)

te komen van de toekomstige duurzame warmtevoorziening van de Zilverkamp. Het rapport heeft een open eind zonder conclusie. De Werkgroep Duurzaam Zilverkamp pleit ervoor om niet alleen een MT-warmtenet te onderzoeken, maar op een gelijkwaardige manier ook andere opties.

Wat mag de warmtetransitie gaan kosten?

De woningen in de Zilverkamp hebben nu een jaarlijks aardgasverbruik van gemiddeld 1.420 m^3 en een jaarlijks stroomverbruik van 2.770 kWh. Per woning wordt dus jaarlijks een bedrag van ca. € 1.700 uitgegeven aan energiekosten. Totaal voor alle 2.735 woningen: € 4,655 miljoen per jaar. Bij gelijkblijvende energieprijzen en een gelijk energieverbruik wordt in de periode van 2020 tot 2050 totaal **€ 140 miljoen** aan energiekosten uitgegeven. Dit bedrag zou aangehouden kunnen worden als financiële ruimte voor investeringen, onderhoudskosten en energiekosten voor de toekomstige duurzame energievoorziening (warmte en stroom) van de wijk Zilverkamp tot 2050.

Overige vragen en opmerkingen op het document

Titel: Samen bouwen aan een aardgasvrij in Lingewaard. Een transitie visie.

Doelstelling van de energietransitie is om de fossiele energiebronnen te vervangen door “koolstofvrije” energiebronnen. Dat gaat dus verder dan alleen ‘aardgasvrij’.

Pagina 8:

De technische verkenning is te globaal om de meest geschikte oplossing voor Lingewaard mee te kunnen bepalen. Ook de logische route herkennen wij hier niet in.

We kunnen ons voorstellen dat elke twee jaar gekeken wordt naar nieuwe ontwikkelingen, maar niet dat de visie elke twee jaar wordt aangepast, zoals te lezen valt op pagina 8 en 17. Een visie beschrijft de veranderingen die we willen bereiken, de toekomstige doelstellingen en moet een bron van motivatie en inspiratie zijn voor het hele transitieproces.

De Transitievisie Warmte geeft in de hoofdtekst geen route naar een CO_2 vrije warmtevoorziening.
Verstopt in de bijlage staat wel een routekaart. Op basis daarvan zou de visie in meerdere tussenstappen geconcretiseerd kunnen worden.

Pagina 10:

Waarom wordt voor warmtenet niet uitgegaan van 100% duurzame warmtebronnen?

Wat betekent concreet “goed toegerust zijn” om inwoners te informeren over “van het aardgas af”.

Wat was de samenstelling van de klankbord groep Transitievisie Warmte?

Wat wordt bedoeld met “een integrale visie met brede scope”?

Wat wordt bedoeld met “goede oplossingen voor bewoners”?

Hoe kan de gemeente de betaalbaarheid van duurzame warmte waarborgen, wanneer zij niet als warmteleverancier optreedt?

Pagina 12:

Aan welke nieuwe vormen van samenwerken wordt gedacht voor de Zilverkamp?

Welke invloed heeft de RES op de verduurzaming van de warmtevoorziening van De Zilverkamp en Doornenburg? Twee projecten die de komende 10 jaar gepland zijn.

Hoe worden inwoners en bedrijven “nauw betrokken” bij de warmtetransitie?

We wijzen erop dat de warmtebehoefte van de tuinders op NEXTgarden en de woningen in de Zilverkamp niet complementair aan elkaar zijn.

Als een uitbreiding van het warmtenet naar de Zilverkamp niet realiseerbaar blijkt, betekent dit dan dat een gemeentelijk warmtenetbedrijf en de uitbreiding van het warmtenet in NEXTgarden ook niet doorgaat?

Pagina 13 - 14:

Welke rol en verantwoordelijkheid wordt toegekend aan de partijen in De Zilverkamp?

Hoe wordt de samenwerking met partijen in de energietransitie georganiseerd?

Welke rol ziet de gemeente voor haarzelf bij de financiering van energiebesparende maatregelen en individuele c.q. collectieve duurzame warmteproductie van particuliere woningen / eigenaren? Welke rol kan het Energietransitie fonds hierin spelen?

Wat wordt verstaan onder “maatschappelijke kosten”? Welke andere criteria spelen een rol om te komen tot een afgewogen keuze?

Pagina 16:

Als je gaat uitbouwen heb je eerder meer dan minder aardgas nodig.

Bij een Hoog Temperatuur warmtenet ontbreekt de noodzaak om de woning te gaan isoleren en de HT-radiatoren te vervangen door LT-radiatoren of vloerverwarming. Alleen een energiebewuste bewoner zal zijn woning dan isoleren. Bij een MT-warmtenet is de bewoner wel genoodzaakt om zijn woning aan te passen aan de lagere temperatuur van het warmtenet.

Pagina 18:

Hoe kan een technische verkenning een eerste versie van een transitievisie warmte zijn?